

Потписивање споразума између владе и представника Србије са руским партнерима у области енергетике у Москви 25. јануара представља, у сваком случају, за Србију важан потез не само у оквиру економије, већ изгледа има и одређене шире политичке импликације.

Када посматрамо економску страну споразума, интересантно је да део медија код нас и у неким западним земљама упорно истиче у први план само 400 милиона еу колико се непосредно добија од ове трансакције, док се превиђа обавеза руског партнера о улагању још око 500 милиона еу, што читаву понуду чини далеко повољнијом.

Насупрот томе, француски «Фигаро» после навођења примедби «једног дела аналитичара да се добило свега 400 милиона еу», додаје да се и руски партнер обавезао да накнадно уложи још око 500 милиона еура у сам пројекат, «што је ипак више него што се у први план мислило» [\(1\)](#). Угледни париски лист, иначе релативно близак владајућој гарнитурџи на власти и председнику Саркозију, констатује да је ово донекле разумљиво имајући у виду да Русија даје подршку «свом старом савезнику Београду», по питању пре свега Косова, констатујући да овај споразум подржава и председник Србије и кандидат да поново освоји ту функцију и у другом кругу председничких избора Борис Тадић. «Фигаро» истиче да је заједно са потписивањем споразума са Бугарском око истог нафтовода који је претходио овом, Русија постигла значајан економски, али и политички успех на Балкану. Она је заиста значајна енергетска сила у Европи, пошто се на овај начин релативизира пројекат ценовода Набуко којим се ЕУ доводи у ситуацију да макар мањи део енергетских потреба задовољава ван руског монопола дотока (извора, производње и транспорта) ових значајних енергената. Са те стране дописник «Фигароа» упућују и благу критику председнику Тадићу, за кога се каже «да је за проевропску опцију» зашто је тако лако и без додатних услова прихватио цео аранжман са руском страном, мада је већ пре тога у тексту констатовано да се Борис грчевито бори за победу у другом кругу председничких избора, и да је популарност и утицај Русије у Србији, и «код старог савезника Београда», управо велика.

[\(2\)](#)

Лист «Монд» од 27. јануара говори и о споразуму који је потписан (у главним начелима) у Москви 25. јануара, где «председник Тадић сарађује са Москвом, а сања Европску Унију. [\(3\)](#) Следи објашњење да овај споразум поред економских интереса две стране (руске и српске) има и политички, имајући у виду руску подршку по питању Косова и Метохије Србији.

Како наводи лист «Политика», позивајући се на «Ројтерс», САД су дубоко забринуте да би енергетски споразуми Русије са Бугарском и Србијом могли да појачају утицај Москве на снабдевање Европе енергентима, што би надаље било средство политичког притиска. Лондонски «Индепендент» пише да је «Србија предала своју енергентску независност Русији за само 400 милиона еу, потписавши уговор који даје контролу Москви над највећим делом привреде и индустријом Србије» [\(4\)](#). Приметно је да већина медија и аналитичара у Србији који су под утицајем САД (и Велике Британије) наступа, углавном, веома негативно према потписаном споразуму, што се односи и на две парларментарне политичке странке које су, такође, под пресудним утицајем Америке, Г 17 Плус и ЛДП.

Уколико се пребацимо из света дневне политике на какву-такву научну или макар стручну аналитичку призму, морали би да се запитамо откуда ова забринутост САД због продубљивања односа Русије са европским земљама и ЕУ у области енергената, где је реално Русија посматрајући заједно изворе, производњу и дистрибуцију енергената највероватније водећа сила у свету.

У географском смислу, нарочито са аспекта физичке географије, Европа и Азија представљају један континент, односно Евроазију. Ипак Европа, захваљујући делом и физичкогеографским повољностима (повољан географски положај у односу на светска мора и друге континенте; енормно угоднија и уравнотеженија клима у односу на географску ширину, условљена – маритимним утицајима, разуђеношћу обала са више мањих унутрашњих мора, чињеницом да су западни ободи свих континената са веома повољним климатским ефектима због деловања западних ветрова који доносе влагу, лети расхлађују, а зими греју просторе који су ближи океанима и маритимним површинама, те утицају Голфске струје), има развијену цивилизацијску традицију, што у савремено доба значи између осталог и обиље капитала и знања, односно високо образоване стручне радне снаге.

Формирање Европске уније, односно њене претече у виду Римског споразума и потом Европске економске заједнице, имало је за главну осовину стратешки однос између Француске и Западне Немачке. Европска економска заједница стварана током педесетих и почетком шездесетих година XX века, имала је своју визију у формирању засебне Европе која неће бити заробљеник хладноратовских сукоба, на релацији САД – СССР, а посебно у односу на англосаксонски фактор (САД и Британију). По мишљењу, пре свега, Де Гола и других водећих француских политичара тог времена (вође социјалиста Ги Молеа, Пиноа и других), уз макар прећутну сагласност Аденауера и других западнонемачких политичара, САД и Британија управо хладни рат користе за остваривање своје премоћи и себичних интереса на и у односу на целокупни Запад. Концепција самосталне Европе [\(5\)](#), чији је нуклеус Римски споразум и Европска економска заједница, базирала се управо на европској традицији и култури, капиталу и знању, док је питање извора ресурса планирано да се реши путем преуређења, пре свега, француског колонијалног царства у Африци, поглавито западној и Екваторијалној, уз наравно Алжир као географску и културно-политичку спону. Тај концепт се назвао Евро-Африка и он је имао и да реши на адекватан начин француске колонијалне проблеме, трансформацију остатака тог царства у добровољну и демократску асоцијацију франкофонских земаља са централном и доминантном улогом Француске.

[\(6\)](#)

Дакле, управо је овај концепт омогућавао у тадашњим плановима суверене Европе могућност решавања питања ресурса на задовољавајући начин, који су иначе дефицитарни за западну и средњу Европу. Међутим, превасходно заплет Алжирске драме, те напосле његов губитак, условили су напуштање концепта Евро-Африке од стране Француске и саме тадашње Европске економске заједнице. Интересантно је да САД нису биле заинтересоване да овај пројекат успе, чиме би се смањила њихова (америчка) доминантна улога у односу на Западну Европу, пре свега путем улоге њеног браниоца од стране Истока.

Данас се ЕУ поново суочава са овим проблемом, али јој се нуди могућност дугорочног решавања питања дефицита ресурса, управо у оквиру стратешке сарадње са Русијом. На тај начин се и економски остварује интеграција европског континента имајући у виду да је Русија заједно са Белорусијом, фактички половина површине континента, чак и да не рачунамо овде азијски део Русије. Русија нарочито потцртава своје добре односе са Немачком и Француском које чине и кичму Европске уније (тзв. Стара Европа). Дакле, узајамна сарадња ЕУ и Русије је веома логична и изузетно корисна за партнере. Међутим, чини се да САД нису задовољне могућношћу логичног и природног партнерства европског континента, чији су земље ЕУ и Русија интегрални делови.

Отуда, посматрати пројекат Јужни ток као противтежу пројекту Набуко је погрешно, имајући у виду да капацитети не само ова два цевовода, већ и осталих који преносе енергенте са постсовјетског простора за земље Европске уније, нису довољни за све

Пише: Драган Петровић
петак, 08 фебруар 2008 00:36

растуће потребе европског континента. Србији се пружа прилика да уђе на мапу европских цевовода, и на тај начин постане и фактор у дистрибуцији ових важних енергената, а не само обичан увозник. Поред тога, Србија добија могућност правовременог дотока енергената за своје сопствене потребе и то, вероватно, по нижим ценама него што би то био случај у алтернативи. То што се руска политика показала корисном за Србију по питању, пре свега, Косова и Метохије, као и чињеница да је Русија благонаклона према Србији у већини политичких питања, представља аргумент више за развијање одређених економских аранжмана са њом, где би се нормално посматрали превасходно и економски интереси Србије.

(Аутор је научни сарадник Института за политичке студије у Београду – www.petrovicdragan.com)

Фусноте:

1. “Le Figaro», од 25. јануара 2008.
2. На основу писања “Le Figaro” од 25. јануара 2008.
3. “Le Monde”, 27. јануар 2008.
4. www.rtv.co.yu/sr/vesti/privreda/ekonomska_politika/2008_01_26/vest_48596.jsp
5. (у ствари континенталне Европе, дакле без Британије или са њеним симболичним учешћем без стварног утицаја, у сваком случају без САД)
6. Француска би својим дојучерашњим колонијама дала велику аутономију и практично унутрашњу независност док би се загарантовала даља интересна сарадња у области економије интензивном трговинском разменом, где је Француска, али и ЕЕЗ била посебно заинтересована за ресурсе. Овај концепт су подржавале све чланице ЕЗ, а

Пише: Драган Петровић
петак, 08 фебруар 2008 00:36

посебно Западна Немачка. Француска је у таквој ЕЗ била мотор и гарант, имајући у виду да је стекла самостално нуклеарно оружје, имала место сталног члана у Савету безбедности ОУН, те већ споменуте остатке колонијалних поседа које је желела да демократски трансформише путем Устава из 1958. године. Када је по новом Уставу Пете републике спроведен референдум у свим француским колонијама (сем Алжира који је имао статус департмана или саставног дела француске националне територије) да ли желе да добију одмах независност, или да се трансформишу у добровољну асоцијацију независних држава чланица Француске заједнице, а потом и Евро-Африке, све су сем Гвинеје на то пристале.